

1944, jún 20. Londýn. — Intimát II. odboru čs. MNO so zprávou o politickej situácii na Slovensku a o stave slovenského odbojového hnutia.¹

Príloha k č. j. MNO 331 taj.-II. odbor 1944.

I. Politická situace:

Po německé porážce na východní frontě poměr „vládních“ k Němcům ochladl. Čím více se Rudá armáda blížila ke Slovensku, tím více se obraceli. Dnes už se všichni skoro tak přeorientovali, že u Němců se těší důvěře jen Tido Gašpar. Všichni omlouvají dosavadní činnost jen tím, že všechno museli udělat tak, jak to udělali, nemělo-li se Slovensko dostat do takových poměrů jako Protektorát, Polsko a pod. Tímto argumentem, hospodářskou prosperitou a připomínáním, že Slovensko je jednou z nejlépe zásobených zemí dokazují, že jedině jejich postup byl správný. Skupina vládních, která podporovala Tuku proti Tisovi, ztrácí pozici za pozicí a dnes už nemá velký vliv. Zdá se, že za krátký čas, po odchodu Tuky, zmizí úplně. Lidé kolem Tisy se značně změnili. Jsou čím dál tím více proti Němcům, ale jen tak, aby z toho nevznikly nějaké zápletky nebo dokonce obsazení Slovenska Němci. Hledí, aby pokud možno až do konce války byl v poměru k Německu zachován status quo. Osobně si snad každý zahospodařil nějaký ten groš na horší dobu a dnes již hledí, aby jeho jméno nebylo spojeno se žádnou záležitostí politickou nebo hospodářskou, která je připisována k tíži dnešní vládě. Nabytých sinekur a úřadů se zřikají a každý z nich si hledí dle svých možností nějakým způsobem zajistit alibi. Jeden se přátelí s dříve pronásledovanými Českoslováky, druhý hledá styky s komunisty a jiní s našimi lidmi, o nichž se domnívají, že mají nějaké spojení s Londýnem. Z jejich činů i řečí je jasně vidět, že jsou přesvědčeni o porážce Německa a krachu své dosavadní politiky.

II. Situace slovenského politického podzemí:

Dnešní slovenské politické podzemní hnutí je ještě stále pod vlivem bývalého politického uspořádání ČSR. Je rozděleno a dále se organizuje podle bývalých politických stran a frakcí. O těchto stranách lze napsat, že z bývalých politických stran pracují: komunisté, agráři, socialisté (čs. i soc. demokraté), zvláště skupiny tvoří hospodářští odborníci a Sidorovci.

Kromě toho pracuje na Slovensku několik menších samostatných skupinek. U prvních čtyř skupin (komunisté, agráři, socialisté a hospodářští odborníci) je snaha po sjednocení a nalezení společné pracovní základny, zatím ale není uspokojujících výsledků. Zdá se, že ze zástupců těchto stran, po odstranění hlavních rozporů, bude utvořen Ústřední národní výbor. Jejich spolupráci usnadňuje jejich zásadní shoda v vytvoření společného státu s Čechy. Při tom názor na poměr Čechů a Slováků v novém státě je různý. Sidorovci jsou dosti činní. Hlavní jejich kádr je mezi příslušníky F.S.L.[?], bývalých autonomistických přívrženců, odsu-

¹ V sprievodnom liste čj. MNO 331 taj.-II odbor 1944 sa hovorí, že ide o zprávu od informátora, zapojeného do slovenskej podzemnej organizácie. Z dodatku k tejto zprávě, intimovaného pod čj. MNO 351 taj.-II odbor 1944 z 26. 6. 1944 vyplýva, že zpráva došla zo Slovenska cez Turecko, odkiaľ bola do Londýna odoslaná rádiatelegraficky (z Istambulu). V dodatku sa uvádzajú bližšie údaje o ilegálnej komunistickej strane a poznámky k židovskej otázke. (Vid SÚA Praha, Ch 37-92-5/249.)

214 nutých od moci při vládním převratě v r. 1940. Nejsou jednotni, udržují styk s druhými skupinami, ale spíše jen pro získání zpráv. Z aktivní práce jsou vyloučeni.

III. Lid:

Smýšlení lidu vcelku se mnoho nezměnilo, lid je stále proti Němcům a proti dnešnímu režimu. Ruské úspěchy, které ukázaly lživost protibolševické propagandy, zvětšily hodně sympatie proruské, což však neznamená, že by to bylo na úkor sympatií pro novou ČSR.

IV. 1. Vojsko:

a) všeobecně:

Slovenská armáda má dnes na Slovensku asi 60 000 mužů. Z toho je na východě ve dvou divizích asi 30 000 mužů, pod přímým velením Čatloše. Mají obsadit záchytnou obrannou pozici na Karpatech podle německých obranných opatření. S. V. jedné divize je v Giraltovcích, druhé v Humenném nebo Medzilaborcích. Část slovenských jednotek stažených z ruské fronty byla v Galaři. Pro pracovní prapory v Itálii byla ještě v březnu odeslána posila 1300 mužů. (25 jich zběhlo před shromážděním v Harmanci.) Zbytek armády je po posádkách, které jsou dnes velmi slabé a mají být doplněny povoláním dvou nových ročníků. Větší část MNO je evakuována do Banské Bystrice. Velitelství pozemních zbraní (VPZ), gen. Turanec, je v Banské Bystrici. O nových zbraních není zpráv, armáda má nedostatek. Bojové zásobování proviantem je dobré.

b) Smýšlení armády:

Mužstvo, poddůstojníci a mladší důstojníci jsou vesměs protiněmečtí. Od Stalingradu i vyšší důstojníci, až na malé výjimky, jsou proti Němcům. Dnes se většina důstojníků považuje za příslušníky čs. armády. Slovenskou armádu (jako provládní) Čatloš svojí osobní politikou úplně rozbil a dnes jsou to jen gen. Turanec a Čatloš, kteří zůstali věrni, ale i o Čatlošovi se již dnes vyskytují domněnky, že připravuje nějaký tajný plán proti Němcům. Turanec je tupý germanofil, prosazující všechny německé požadavky. Snaží se ze slovenské armády vytvořit dobrou pomocnou složku vládě a Němcům.

2. Četnictvo:

Hlavní velitelství četnictva je evakuováno do Štubnianskych Teplic, asi od prosince 1943. Celý sbor, až na Němce, je silně protivládní, kde může, pomáhá partyzánům a odbojovým skupinám. Neodůvodněným překládáním, nezaslouženým povyšováním a celou špatnou osobní politikou byl tento sbor úplně rozložen a dnes je celý proti režimu a proti Němcům.

3. Policie:

Již také ztrácí hodně z původního elánu. Dnes se tam vybavují jen rozkazy, a to ještě jen ty, které přišly z nejvyšších míst nebo od Gestapa. Ze tří čtvrtin jsou to Čechoslováci a mnozí aktivně pracují s odbojem. I Beňuška by nejraději odešel, zatím nemůže, alespoň pilně chodí na dovolené.

Soudy pracují podobně — rozsudky jsou mírné, s vězni se slušně zachází.

V. Situace odbojových skupin na Slovensku:

a) Vojenské skupiny:

Jsou dnes už sjednoceny nebo v případě potřeby budou sjednoceny, protože ústřední vojenské velení bylo již zřízeno a sjednocení vyšších důstojníků provedeno.

b) Civilní skupiny:

Skoro všechny jsou v přímém kontaktu. Skoro všechny mají svoje vnitřní obtíže při výběru osob a zodpovědných reprezentantů, pro osobní a názorové rozdíly. Unifikace ale i přes tyto překážky pokračuje pomalu. Úplné sjednocení velkých skupin nebylo dosud provedeno. Překážkou jsou tu hlavně rozdíly v nazírání na:

a) Budoucí uspořádání republiky a poměr Čechů a Slováků.

b) Postavení republiky vůči západu nebo východu.

c) Osobní rozpory jednotlivců.

d) Nedostatek iniciativy nebo vůdčí osobnosti, která by stanovila dočasnou pracovní základnu vyhovující všem, alespoň na dobu války, bez ohledu na ideologický směr té které skupiny.

Z této nejednotnosti vyplývají nedostatky jak ve vnitřní organizaci jednotlivých skupin na území státu, tak i v organizaci jednotných Národních výborů. Dochází proto ke zjevům jako v Nitře, že v místě jsou tři nebo i více národních výborů navzájem nespolečných, a výběr členů je podřízen různým vlivům víc, než zájmu o společnou věc.

SÚA Praha. Ch 37-92-5/243-248. Koncept. Strojopisný prepis.

82

1944, jún 21. [Londýn.] — Depeša čs. ministra NO gen. S. Ingraplk. J. Golianovi so stanoviskom k otázke uznania slovenskej armády za armádu spojeneckú a so žiadosťou o zaslanie plánu protinemeckého vojenského vystúpenia.¹

O

Pro Leye:

Při řešení otázky uznání slovenské armády za armádu spojeneckou jakožto součást čsl. armády, je nutno brát v úvahu především situaci mezinárodně politickou a válečnou. Jednání v této věci s kteroukoli velmocí by bylo lze vésti s vyhlídkami na úspěch, jen kdyby slovenská armáda vystoupila aktivně v týlu německých a maďarských branných sil jakožto součást čsl. branné moci. Situaci by značně vyjasnilo, kdybyste nám co nejdříve a v konkrétní formě sdělil, jaké máte plány pro takový zásah, a jak dalece pokročily přípravy pro jejich provedení. Taková informace by byla také dostatečným podkladem pro dopravu válečného materiálu na Slovensko.

Jinak musíte být připraveni na obě možné eventuality, to znamená i na přechod slovenské armády k Rusům. My nevylučujeme jednání se spojeneckými armádami pro řešení Vámi navrhované. Musíte být však připraveni i na řešení druhé a podat zprávu o svých plánech.

Ingr.

SÚA Praha. PMR-L, sign. Slov. nár. rada. Odpis. Strojopisný prepis.

¹ Dokument uverejňujeme podľa záznamu vo zväzku odpisov depeší Londýn—Slovensko (príloha k čj. HV 6.500/taj. 1944). Slovenské znenie odpisu vo zväzku fotokópií depeší Londýn—Slovensko (SÚA Praha. b S 40-3/97. Zprávy odoslané Otovi) je datované 23. 6. 1944. Vecne sú oba záznamy totožné.

Ingronv rádiogram je odpoveďou na predchádzajúcu Golianovu zprávu (viď dokument čís. 78). Golianovo stanovisko k tejto otázke poznáme zo záznamu rádiogramu datovaného 16. 7. 1944: